

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, fakss: 67244074, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

2018. gada 13. februārī Nr.1-5/10

**Salacgrīvas novada domes
priekšsēdētājam Dagnim Straubergam**
dome@salacgriva.lv

Informācijai **Latvijas Republikas Ministru prezidentam**
Mārim Kučinskim
vk@mk.gov.lv

Atbilde uz atklāto vēstuli

Latvijas Republikā tās vērtības, ko valsts ir apņēmusies aizsargāt, ir nostiprinātas Latvijas Republikas Satversmē. Viena no Satversmē nostiprinātajām vērtībām ir bērnu tiesības. Turklāt valsts ir apņēmusies īpaši palīdzēt bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības. Slimnīcā „Ainaži” regulāri uzturas visas šīs Satversmē pieminētās īpaši aizsargājamās bērnu grupas. Slimnīcā „Ainaži” konstatētie pārkāpumi nebūt nav „pārspīlēti paziņojumi”, bet gan rupji bērnu tiesību pārkāpumi.

Veselības ministrijas valsts sekretāra vietniece Daina Mūrmane-Umbraško 2018. gada 31. janvārī ministrijas vārdā atvainojās bērniem un vecākiem par to, ko viņiem nācies piedzīvot slimnīcā “Ainaži”.¹ Pēc notikušā Jūs apgalvojat, ka slimnīca „Ainaži” sniedz kvalificētu un profesionālu psihiatrisko palīdzību.

Saprotu, ka ir grūti noticēt slimnīcā notikušajam. Tas tiešām šķiet prātam neaptverami, ka mūsdienās Eiropas Savienības dalībvalstī ārstniecības iestādē bērns nav uztverts kā tiesību subjekts un ka tiek pārkāptas bērna tiesības saņemt

¹ <http://www.la.lv/vm-atvainojas-berniem-par-piedzivoto-ainazos/>

kvalitatīvu ārstniecību, kā arī viņa tiesības tikt pasargātam no cietsirdības un vardarbības. Diemžēl slimnīcā “Ainaži” bērni ilgstoši tika pakļauti nekvalitatīvai un neprofesionālai ārstniecībai, kā arī emocionālai un fiziskai vardarbībai.

Vēršu Jūsu uzmanību, ka gan Veselības ministrija, gan Veselības inspekcija, kā arī mediķi, kuri ir iesaistījušies diskusijās par notiekošo Ainažos, ir atzinuši, ka ārstniecība netika kvalitatīvi nodrošināta. Tika konstatēts gan nepieciešamo speciālistu trūkums, gan pielietoto metožu neatbilstība ne tikai bērnu tiesībām, bet mūsdienīgai psihiatriskajai palīdzībai kā tādai. Līdz ar to šobrīd diskusijas par speciālistu un pakalpojumu trūkumu slimnīcā “Ainaži” ir liekas, jo tas jau ir konstatēts fakts.

Cilvēciski saprotama ir arī Jūsu vēlēšanās aizstāvēt savu partijas biedreni, ilggadējo kolēģi, domes deputāti Ilonu Balodi, tomēr, lai gūtu priekšstatu par situāciju slimnīcā „Ainaži”, aicinu iepazīties ar tiesībsarga ziņojumu² un Veselības ministrijas 31. janvāra preses konferences materiāliem. Informēju, ka situācijas izvērtējums slimnīcā “Ainaži” turpinās un iegūtie fakti par iespējamu pretlikumīgu rīcību pēc piekritības ir nodota izvērtēšanai atbildīgajām iestādēm.

Atklātajā vēstulē rakstāt, ka ir virkne neatbildētu jautājumu. Centīšos kļiedēt Salacgrīvas novada iedzīvotāju un pašvaldības neizpratni:

- Bērnu psihiatru nepietiekamība slimnīcā „Ainaži” ir tikai viens aspekts. Vienīgais, par kuru daļu atbildības uzņēmusies Veselības ministrija. Par pārējiem pārkāpumiem atbildība viennozīmīgi jāuzņemas slimnīcas „Ainaži” vadībai.
- Nevainīguma (tekstā – nevainības) prezumpcijas princips ir ievērots – neviens slimnīcas „Ainaži” darbinieks, kurš, iespējams, vardarbīgi izturējies pret bērniem publiski pieejamajā informācijā nav nosaukts vārdā. Par konkrētiem darbiniekiem informētas tikai tiesībsargājošās iestādes. Slimnīcas valdes locekle I.Balode kā iestādes vadītāja ir atbildīga par slimnīcas darbu kopumā. Slimnīca tiek finansēta no valsts budžeta, tā pilda valsts pasūtījumu bērnu psihiatriskās ārstniecības jomā un slimnīcas darbā ir konstatēti būtiski pārkāpumi. Sabiedrībai ir tiesības zināt, kāds „pakalpojums” tiek sniegts bērniem par sabiedrības (publiskajiem) līdzekļiem.
- Nepilngadīgus bērnus tiesiskajās attiecībās pārstāv viņu vecāki (likumiskie pārstāvji). Vecākiem ir pienākums rūpēties par saviem bērniem un aizstāvēt viņu tiesības. Konkrētajā situācijā vecāki savu

² Pieejams <http://www.tiesibsargs.lv/news/lv/tiesibsargs-informe-valsts-prezidentu-ministru-prezidentu-un-saeimas-priekssedetaju-par-konstatetajiem-parkapumiem-bernu-psihoneirologiskaja-slimnica-ainazi>

pienākumu pienācīgi var pildīt tikai tad, ja viņi ir informēti, nevis maldināti par to, kādā veidā un ar kādiem līdzekļiem notiek viņu bērnu ārstniecība. Tiesībsarga biroja darbinieki telefoniski uzrunāja slimnīcas „Ainaži” pacientu vecākus un likumiskos pārstāvjus, informējot par konstatētajiem pārkāpumiem un aicinot vecākus apmeklēt savus bērnus, pārrunāt ar viņiem piedzīvoto slimnīcā, iepazīties ar medicīnisko dokumentāciju, izvērtēt situāciju un pieņemt lēmumu bērna interesēs. Vecāki netika mudināti izņemt bērnus no slimnīcas, bet, ņemot vērā tiesībsarga un Veselības inspekcijas konstatētos pārkāpumus, tika mudināti iepazīties ar sava bērna situāciju un pieņemt atbildīgu lēmumu. Tikai vecāki (likumiskie pārstāvji) ir tiesīgi izlemt – atstāt savu bērnu slimnīcā „Ainaži” vai izvēlēties citu ārstniecības iestādi. Konstatējot prettiesisku fiksāciju vai cita veida vardarbīgu izturēšanos pret bērniem, vecāki tika aicināti ziņot par šādiem gadījumiem. Šis aicinājums ir pamatots - katrai personai (ne tikai bērnu likumiskajiem pārstāvjiem) ir likumā noteikts pienākums ziņot policijai vai citai kompetentai iestādei par vardarbību vai citu pret bērnu vērstu noziedzīgu nodarījumu.³ Šāds pienākums bija un joprojām ir arī slimnīcas „Ainaži” darbiniekiem.

- Pieņemt lēmumu par slimnīcas „Ainaži” turpmāko likteni ir Veselības ministrijas ziņā. Izskanējušie plāni bērnus pārceļt un slimnīcas darbību apturēt būtu galējais līdzeklis. Taču tas nav „neskaidru motīvu vadīts”. Motīvs ir pietiekami skaidrs – bērniem ir tiesības saņemt kvalitatīvu veselības aprūpes pakalpojumu, tiesības būt drošībā un apstākļos, kuros tiek ievērotas citas viņa tiesības.⁴

Savā vēstulē rakstāt, ka “Bērnu psihoneiroloģiskā slimnīca „Ainaži”, tās pacienti, personāls un vadība tiek ļoti augstu vērtēti Salacgrīvas novada iedzīvotāju vidū”. Sekmēt sabiedrības informētību par cilvēktiesībām un par šo tiesību aizsardzības mehānismiem ir viens no tiesībsarga pienākumiem. Katrs darbinieks ir atbildīgs par savā darbā pielietotajām metodēm un veikto darbu. Viennozīmīgi, ka katrs sabiedrības loceklis ir cienījams, arī slimnīcas “Ainaži” pacienti, personāls un vadība. Tas gan nenozīmē, ka nav jāizvērtē slimnīcas “Ainaži” vadības un personāla rīcība, pārkāpjot virkni bērnu un viņu vecāku cilvēktiesības. Turklāt pavisam nesen, pagājušā gada nogalē, sabiedrība ļoti aktīvi iesaistījās akcijā “Dod pieci”, lai atbalstītu un veicinātu bērnu nonākšanu audžuģimenēs. Tas liecina, ka sabiedrībai ir augsta pienākuma apziņa pret bērniem, kas atrodas ārpusģimenes aprūpē. Ja valsts no sabiedrības sagaida

³ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 51. panta trešā daļa.

⁴ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 72. panta pirmā daļa.

iesaistīšanos šādas būtiskas problēmas risināšanā, sabiedrībai ir jāzina, kā tiek nodrošināta šo bērnu ārstēšana psihiatriskajās slimnīcās.

Izlasot Jūsu atklāto vēstuli, man rodas retorisks jautājums – kādas valstī pastāvošās problēmas var būt lielākas kā vardarbība pret bērniem valsts iestādē?

Tiesībsargs

J.Jansons